

G. K. Chesterton,
Vegetarianos, imperialistas y
otras plagas. Artículos 1907.
Traducció de Montserrat
Gutiérrez Carreras. Edició i
introducció de Pablo Gutiérrez
Carreras i María Isabel Abradelo
de Usera.

Madrid: Encuentro, 2019, 269 pàg.

Celebrem la iniciativa del Club Chesterton de la Universidad San Pablo CEU de reunir els articles de Chesterton publicats al setmanari gràfic *The Illustrated London News*, en el qual col·laborà des del 1905 fins al 1936. El que tenim a les mans és el segon volum d'una sèrie inaugurada l'any passat amb *El fin de una época. Artículos (1905-1906)*. Chesterton era per damunt de tot, o així s'hi considerava, un periodista, «a jolly journalist»; recuperar els articles en traducció al castellà és una contribució molt lloable a la divulgació de la seva figura i del seu pensament. Només la col·laboració intensiva en aquest setmanari ocupa pràcticament la trajectòria de l'escriptor, a ritme d'un article setmanal: en tot l'any 1907, els editors només hi observen un buit, el corresponent al 16 de novembre, d'un article que va aparèixer als Estats Units el 30 de novembre. Alguns dels articles tenen, certament, tal com reconeixen els editors, un aire d'intemporalitat i d'actualitat, i el volum en conjunt es pot llegir, com bé diuen, com una aportació *avant la lettre* a la història de les mentalitats. Chesterton apunta als fonaments d'aquesta història, vista des d'una perspectiva anglesa, posant al centre de la reflexió el valor d'allò local i de la comunitat. Són articles periodístics motivats

per l'escena política, econòmica, social, cultural i literària de l'Anglaterra de l'època, allunyada de l'univers del lector actual, i en aquest sentit és una gran ajuda l'anotació que els acompanya de noms propis de polítics, periodistes i personatges d'institucions angleses, com també ho són els índexs onomàstic i temàtic del final del volum. Amb una ullada a aquest darrer n'hi ha prou per observar el ventall variat de temes que s'hi tracten: la campanya contra la vivisecció, les polèmiques anticristianes, les prohibicions alcohòliques, la fe en la ciència i el progrés, la barbàrie a l'Amèrica del Nord, l'adulació als rics, la crítica literària, la democràcia, els esports, l'educació popular, l'educació com a instrucció moral, l'escepticisme, la filantropia, les diferències entre la filosofia i la religió, la igualtat, la institució del jurat popular, les relacions entre literatura i moral, les diferències entre Londres i París, les sufragistes, el Nadal, la pervivència del passat, la persecució religiosa, els símbols religiosos, la solemnitat de les cerimònies, les vacances, les virtuts i els vicis de les petites nacions de l'Europa oriental, etcètera. Els articles s'hi reproduïxen cronològicament, i ja des del primer (5 de gener), sobre la manera correcta de fer les preguntes, s'hi percep el to simpatitzant amb el punt de vista de l'home del carrer, que l'autor no abandona en bona part del recull, i s'hi esmenten algunes de les batalles que el preocupen, com poden ser el pacifisme o la història d'Anglaterra explicada des d'un punt de vista evolucionista, l'imperialisme o la prohibició de les begudes alcohòliques. El darrer article, del 28 de desembre, fa esment d'una altra qüestió polèmica d'aquell

temps, la vivisecció, que provoca un incident en un barri de Londres, Battersea, protagonitzat per un grup d'universitaris. El títol escollit, inventat pels editors, és molt adequat al to polèmic de tot el recull, i també del periodisme de Chesterton en general.

Quan va publicar aquests articles, Chesterton ja era un escriptor conegut. Havia publicat *Heretics* (un volum igualment de gènesi periodística) i era en camí de redactar el que es considera l'obra madura de Chesterton com a pensador cristià, *Orthodoxy* (1908). També era un periodista molt popular, consagrat, que ja havia concentrat algunes de les seves batalles ideològiques i estètiques en un volum que porta el títol especialment significatiu de *The Defendant* (1901). El nostre volum reflecteix l'Anglaterra eduardiana de la primera dècada del segle XX, viscuda intensament, i periodísticament. Chesterton es fa ressò del diàleg i les polèmiques mantingudes amb els contemporanis, com ara la famosa controvèrsia amb el socialista Mr. Blatchford a propòsit del determinisme (23 de març), o arran del seu menyspreu de la paraula «pietat» (20 de juliol); amb H. G. Wells com a autor de moda de ciència-ficció i la seva defensa de la modernitat fins al punt de considerar incorrecta la lectura dels antics (21 de desembre); amb G. B. Shaw a propòsit de la seva filosofia moral calvinista repressora de temptacions alcohòliques (20 d'abril), o amb el pintor Whistler, que xiula (valgui el joc de paraules) fingint despreocupació i mostrant una falsa naturalitat (5 d'octubre). Dialoga amb els periodistes del seu temps, amb els polítics, i sobretot amb els lectors de la revista i d'altres diaris i re-

vistes. L'anècdota inspiradora de l'article sorgeix en més d'una ocasió d'una carta d'un lector, essent per a ell les cartes i les queixes dels lectors mateixos una cosa sagrada que s'ha de respectar (26 d'octubre: «Los defectos de la prensa»). L'elogi d'allò local, de l'home corrent dels barris de Londres, situa sovint la seva posició com a articulista, com ho mostra per exemple la defensa dels crits dels venedors de carrer (la bugadera, el carnisser, el venedor de llet o de fruita, el carter), però al costat d'aquesta defensa de la conversa de carrer, en el mateix article (7 de setembre: «Calles ruidosas en Londres. Universidades plutocráticas, otra vez»), acaba tractant amb afecte les Universitats d'Oxford i Cambridge per raons patriòtiques. Hi ha una qualitat molt anglesa, d'*englishness* (que no s'ha de confondre amb *britishness* o «britanicitat»), que recorre tot el volum, i que arriba a moments àlgids com ara quan critica el gest d'enarborar la bandera de la Union Jack en un col·legi com la cosa més antianglesa (pàg. 135).

Complementant el mateix índex temàtic proporcionat pels editors, podríem agrupar algunes línies de reflexió que es poden traçar al llarg dels articles: el primer és la defensa del simbolisme i del ritualisme, en moltes dimensions —la religiosa, la política, la festiva—, i amb un especial èmfasi de la religiosa. Són un bon nombre els articles que van a parar a un punt o element de simbolisme religiós: tornant a l'exemple de la bandera, i a propòsit de la poesia religiosa de Francis Thompson (14 de desembre), afirma: «la Cruz es más poética que la Union Jack porque es más simple. Quanto más simple es una idea,

más fecunda en variaciones. Francis Thompson podría haber escrito muchos poemas buenos sobre la Cruz, porque es un símbolo primordial. El Sr. Rudyard Kipling podría haber escrito un número limitado, afortunadamente, de poemas sobre la Union Jack, porque es demasiado compleja para producir exuberancia» (pàg. 253). Chesterton punteja sovint els articles amb observacions sobre el valor dels símbols en la vida quotidiana, política i espiritual del seu temps. Sense pretendre establir cap jerarquització, altres línies de reflexió del volum són les següents: la reivindicació de la tradició, també en l'ensenyament, la crítica del progrés desmesurat o de la velocitat del progrés (i de la maquinària), el patriotisme, l'aristocràcia i l'esnobisme, el conservadorisme anglès i el rebuig natural de l'esperit revolucionari francès, el catolicisme confrontat amb el protestantisme, la comparació caracteriològica i imaginativa entre literats (n'és un exemple brillant la que fa entre Shakespeare i Milton; 8 de maig), la crítica del misticisme dels diners i de la ideologia de l'èxit, la crítica de l'individualisme anticristià, la reivindicació de la literatura com a font de moral. El rerefons literari és una constant. Chesterton defensa la literatura per la seva profunditat humana i moral, sigui la literatura grega, com la millor literatura cristiana, o bé sigui una novel·la de Dickens, amb una intensitat estesa al llarg de 300 pàgines (21 de desembre), i en el seu periodisme la literatura ocupa també un lloc de primer ordre, fet que queda demostrat pel nombre d'al·lusions a literats, novel·listes, dramaturgs o obres de teatre que hi apareixen. Destacarien en aquest sentit una seqüela d'articles dedicats a re-

batre prejudicis de correcció política aplicats a una popularíssima obra de teatre anglesa, el *Mikado*, suspesa per possibles ofenses a la diplomàcia japonesa, perquè Anglaterra hi tenia relacions polítiques (20 d'abril): Chesterton trasllada la reflexió a un autor preferit, i es pregunta si s'hauria de prohibir la publicació de *Martin Chuzzlewit*, novel·la de Dickens situada als Estats Units, pel simple fet que ens cau bé Amèrica (pàg. 94). Són punts d'observació crítica sempre aguda que manté l'interès del lector. Val a dir que el context immediat, polític, judicial o econòmic, se'ns escapa sovint —i és molt valuosa en aquest sentit l'anotació dels editors sobre els personatges i les referències locals—, però habitualment els articles van més enllà i ens fan pensar en el fons de la qüestió: un judici a Nova York contra un milionari el porta a reflexionar sobre la parcialitat i imparcialitat dels judicis, i afirma, tocant el punt feble (4 de maig): «La persona que tiene sentido común para formarse una opinión, será la persona que tendrá el sentido común para cambiarla», i acaba posant en tela de judici el mateix sistema judicial anglès: «El método americano puede significar que cualquiera puede criticar un veredicto antes de que se pronuncie. Pero el método inglés puede significar que nadie puede criticar un delito judicial hasta que se haya cometido» (pàg. 104).

La professió del periodisme passa pel sedàs crític de l'autor (26 d'octubre): «Nuestro oficio es criticar el mundo; pero el mundo no lo aguantará a menos que empecemos a criticarnos a nosotros mismos» (pàg. 222), convertida en màxima chester-toniana, i en tota una manera d'entendre

l'ofici de periodista que mai no va abandonar. Chesterton és crític, i autocrític, amb el periodisme del seu temps i, conscient de la responsabilitat de l'escriptor popular, no estalvia atacs a comportaments manipuladors i tergiversadors de la veritat que ell observa en els seus col·legues periodistes d'altres diaris o revistes, o a les mentides del periodisme (2 de març) a l'hora, per exemple, de crear falses personalitats al voltant de l'home ric i poderós: «El adulator antiguo daba por hecho que el rey era una persona ordinaria, y se afanaba por hacerlo extraordinario. El adulator de nuevo cuño, más astuto, da por hecho que es extraordinario y que por lo tanto las cosas ordinarias de él serán interesantes» (pàg. 55). El volum és una joia per observar els procediments literaris de l'estil chestertonianà: l'ús de la paradoxa, dels exemples i de les comparacions, dels aforismes, dels jocs de paraules, de la sàtira i del sentit de l'humor amb el recurs de l'exageració excessiva, com en aquest article del 22 de juny («El ritualismo: o todo o nada»), a propòsit de la tendència a reduir modernament els cerimonials i la pèrdua de valors medievals en els criteris de nomenament de cavallers: «Denle una mitra al obispo, pero no media mitra; denle una corona al rey (me deleito con el chiste obvio), no le den media corona» (pàg. 136). Alguns jocs de paraules són intraduïbles («“soteritis” o deseo enfermizo de salvar a las personas», pàg. 75), però

l'excel·lent traducció i anotació fa el text molt llegidor en castellà. Els editors, Pablo Gutiérrez Carreras i María Isabel Abradelo de Usera, han fet una feina delicada i magnífica, que esperem que tingui continuïtat a fi de posar a l'abast la gran obra periodística de l'escriptor anglès. Per entendre el pensador hem d'anar també a les fonts periodístiques, perquè l'obra de Chesterton, de ficció, assagística o periodística, és un tot indestruïble. Un article molt bonic inclòs en el volum (3 d'agost: «Las conjunciones en la oración y el pensamiento moderno») pot il·lustrar, per exemple, aquell principi tan estimat per l'escriptor sobre l'essencialitat de les coses petites, tot justificant que les baules més febles de la cadena són les més importants perquè la poden trencar en un instant: «Hay que conseguir que las cosas importantes sean lo más importante, no solo en cada argumento, sino también en cada oración [...]. Hasta que no se consiga esta inversión de palabras, no habrá cristianismo ni democracia y, casi seguro, tampoco patriotismo ni civismo. Inglaterra no se salvará hasta que se luche contra la cobardía, no solo cuando se expresa a través de sustantivos y verbos, sino también cuando se esconde detrás de las conjunciones» (pàg. 168).

Sílvia COLL-VINENT
Facultat de Filosofia (URL)